

Tilburg University onderschrijft de UNL-reactie op het wetsvoorstel en heeft daar een actieve bijdrage aan geleverd. **In deze reactie gaan we als instelling in op een aantal specifieke punten die we expliciet onder de aandacht willen brengen in het kader van dit wetgevingstraject.**

Internationale samenwerking is cruciaal voor universiteiten. De Nederlandse universiteiten werken samen met onderzoekers van over de hele wereld om toonaangevend wetenschappelijk onderzoek te kunnen doen. Tegelijkertijd zijn wij als universiteit ons bewust van de kwetsbaarheid van wetenschappelijke kennis. Om de academische vrijheid en open wetenschap te beschermen moeten we samen met de overheid en het hele kennisveld de risico's van internationale samenwerkingen nauwkeurig inschatten en waar nodig mitigeren. We hebben daarom op eigen initiatief en in gezamenlijkheid met de andere universiteiten, partners in het kennisveld en het ministerie van OCW de afgelopen jaren maatregelen genomen om te voorkomen dat gevoelige kennis en technologie ongewenst wordt overgedragen, wetenschappers onder invloed komen van vijandige actoren en hebben we aandacht voor de ethische kwesties die een rol kunnen spelen bij internationale samenwerkingen.

Als universiteiten hebben we aangetoond het thema kennisveiligheid serieus te nemen en de nodige maatregelen te treffen om de nationale veiligheid te beschermen. We blijven ons hierin actief en gezamenlijk inspannen om kennisveiligheidsmaatregelen verder te ontwikkelen en aan te scherpen. In het beleidskompas van het wetsvoorstel wordt beweerd dat eerder beleid onvoldoende effectief zou zijn gebleken. Wij kunnen ons als universiteit niet vinden in deze aanname. De wijze waarop de voorgestelde wetgeving het instrument 'screening' vormgeeft, roept grote bezwaren op in termen van uitvoerbaarheid, doelmatigheid en proportionaliteit. In deze reactie op de wettekst lichten we graag onze zorgen nader toe en **doen we een nadrukkelijke oproep aan het ministerie van OCW om gezamenlijk te komen tot een uitvoerbare en effectieve aanpak.**

1. Internationale samenwerking en Europees level playingfield

We verwachten dat het voorliggende wetsvoorstel aanzienlijke consequenties heeft voor de internationale samenwerking binnen en met Nederlandse hoger onderwijs en onderzoek. Dit raakt niet alleen de kwaliteit van onderwijs en onderzoek, maar ondermijnt ook de sterke concurrentiepositie van Nederland als kennisland. We maken ons zorgen dat de maatregelen uit het wetsvoorstel bestaande internationale samenwerkingsverbanden zullen schaden en kunnen bijdragen aan ernstig reputatieverlies en verminderde toegankelijkheid van ons onderzoek en onderwijs voor internationale partners.

Dit wetsvoorstel dreigt de toegang tot deelname aan internationale consortia en andere internationale samenwerkingsmogelijkheden ernstig te bemoeilijken. De deelname aan Europese projecten is gebonden aan strikte deadlines, zowel als het gaat om het indienen van aanvragen als het bereiken van resultaten en research *milestones*. De voorgestelde screeningsvereisten en daarmee gepaard gaande wachttijden vormen substantiële administratieve en zelfs juridische obstakels voor de

planning en coördinatie van internationale onderzoeksprojecten. Dit kan ertoe leiden dat buitenlandse partners terughoudender worden om met ons samen te werken, of deel te nemen aan projecten waarin wij een coördinerende rol hebben.

Naast de verwachte impact op het gebied van internationale onderzoeksprojecten, verwachten we ook binnen het onderwijs dat het wetsvoorstel aanzienlijke gevolgen zal hebben voor de internationale mobiliteit van masterstudenten en promovendi. Uitwisselingen zullen ernstig in haalbaarheid worden bemoeilijkt omdat:

- De inschrijf- en aanmeldprocedure voor inkomende masterstudenten en promovendi aanzienlijk langer worden, wat de praktische uitvoerbaarheid van een masteruitwisseling bemoeilijkt.
- De huidige deadlines voor nominatie, aanmelding, visumaanvragen en registratie naar verwachting niet toereikend zijn om ook een screeningsprocedure te doorlopen. Deze deadlines zouden ver naar voren moeten worden gehaald om studenten voldoende tijd te geven voor alle administratieve stappen, zowel binnen de instellingen zelf als bij de IND.
- Bestaande uitwisselingscontracten geen clausules bevatten die rekening houden met deze nieuwe voorwaarden. Deze veranderingen zullen waarschijnlijk leiden tot een afname van mobiliteit van masterstudenten en promovendi binnen de getroffen programma's, wat de internationale concurrentiepositie van Nederlandse universiteiten als aantrekkelijke uitwisselingspartner schaadt.

Voor zover het gaat om activiteiten die vallen binnen de lijst van sensitieve technologieën is de verwachting dat Nederland als geheel een minder aantrekkelijke bestemming wordt vanwege langdurige wachttijden, onzekerheid over de uitkomst van het screeningsproces en de onwelkome uitstraling die hiermee gepaard gaat. We willen hierbij benadrukken dat dit niet alleen geldt voor EU-programma's maar ook voor bilaterale samenwerkingen met instellingen vanuit andere landen. **De toegankelijkheid van ons hoger onderwijs komt hiermee onder druk te staan en daarnaast ook de positie van Nederlandse universiteiten als betrouwbare en aantrekkelijke samenwerkingspartner.**

In de memorie van toelichting erkent het ministerie van OCW dat er binnen de EU verschillende mate van ontwikkeling en implementatie van kennisveiligheidsbeleid zijn, waarbij Nederland behoort tot een groep landen die hierin al aanzienlijke stappen heeft gezet terwijl andere landen nog bezig zijn met het ontwikkelen van een beleidskader. Het ontbreken van een Europees gelijk speelveld heeft nu al ernstige gevolgen voor de internationale concurrentiepositie van Nederland als kennisland en die gevolgen zullen met de komst van de screeningswet nog groter worden. Dit ongelijke speelveld belemmert de samenwerking met Europese kennisinstellingen en zet het internationale concurrentievermogen van Nederlandse universiteiten onder druk. Met de komst van de screeningswet zal de aantrekkelijkheid van onze universiteit als werkgever afnemen: **in een krappe arbeidsmarkt kunnen kandidaten afhaken vanwege de administratieve regellast, de onzekerheid over de uitkomst en duur van het screeningsproces en de inbreuk die gedaan wordt op de persoonlijke levenssfeer van de kandidaat.** Het vooruitzicht om gevoelige persoonsgegevens te moeten delen en lange tijd te moeten wachten op duidelijkheid over toelating of aanstelling, vormt voor veel onderzoekers een drempel. Voor toponderzoekers die vaak meerdere opties in verschillende landen hebben, kan dit reden zijn om niet voor een Nederlandse instelling te kiezen. Buitenlandse posities kunnen daarnaast aantrekkelijker zijn doordat internationale samenwerkingen daar minder restricties kent.

Deze drempel geldt niet alleen voor medewerkers, maar ook voor studenten die beogen voor een uitwisseling naar Nederland te komen. Studeren in het buitenland is al een spannend proces en buitenlandse studenten hebben juist behoefte aan duidelijkheid, niet aan onzekere of onduidelijke scenario's. De kans is aanwezig dat studenten door een langere doorlooptijd eerder geneigd zijn om zich in te schrijven bij een andere universiteit buiten Nederland waar het proces van aanmelding, toelating en inschrijving sneller en soepeler verloopt. Elke extra drempel veroorzaakt een daling van de instroom en dus het mislopen van talent op verschillende kennisgebieden. Bovendien zijn deze extra drempels moeilijk te rijmen met nationale ambities op het gebied van krapte op de arbeidsmarkt.

2. Regeldruk, werkdruk en financiële impact

We signaleren aanzienlijke regeldruk en administratieve lasten als gevolg van dit wetsvoorstel. De lasten komen onder andere vooruit uit het in kaart brengen van sensitieve vakgebieden, herinrichting van interne (werving- en selectie) procedures, communicatie en juridische toetsing en digitale en fysieke compartimentering van onderzoek omgevingen.

De werkdruk zal met name toenemen bij afdelingen die betrokken zijn bij internationale samenwerking, compliance, HR en onderzoek ondersteuning. Voor de uitvoering van de screeningswet zijn aanvullende handelingen nodig in het wervingsproces, bij toelating, registratie, communicatie en documentatie. Elke extra stap – van het controleren van TRL-niveaus tot het aanpassen van systemen voor toegangsbeheer – komt boven op de bestaande taken. En ook voor de wetenschappers zelf betekent de wet een toename van administratieve lasten. Iedere subsidieaanvraag, internationale samenwerking of nieuwe aanstelling kan extra afstemming, beoordeling en documentatie vereisen.

De schatting van de kosten die in de memorie van toelichting in het wetsvoorstel is gemaakt worden niet gedekt door de bestaande structurele middelen van €55.000,- voor kennisveiligheid. Daarnaast komen er ook geen gelden bij voor de universiteiten, maar krijgen we wel te maken met een grote bezuinigingsopdracht. **Het verschil zal dan ook ten koste gaan van de primaire taken onderwijs en onderzoek.**

Daarnaast baseert het ministerie van OCW zijn berekeningen op de aanname dat er jaarlijks 8.000 personen zullen worden gescreend in het hele kennisveld. Bij ontbreken van een beoordelingskader voor de hoog-risico vakgebieden, is het moeilijk in te schatten hoe hoog dit jaarlijkse aantal daadwerkelijk ligt. **Als universiteit denken wij echter dat de daadwerkelijke aantallen veel hoger uit zullen vallen.** Daarnaast verwachten wij ook dat de raming van €50.000 per onderdeel voor fysieke en digitale compartimentering aanzienlijk hoger zal uitvallen. Vooral fysieke compartimentering kan vanwege de aard van bestaande gebouwen of toegankelijkheidseisen leiden tot ingrijpende aanpassingen.

3. Uitvoerbaarheid en doorlooptijden

De uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel vormt voor ons een grote zorg. De vereisten zoals opgenomen in het voorstel brengen aanzienlijke operationele, juridische en organisatorische uitdagingen met zich mee. De verwachte aantallen te screenen studenten en medewerkers zijn zeer hoog. Het grootste gedeelte van deze screenings zal moeten plaatsvinden in piekperiodes, namelijk tijdens de aanmeldperiode voor masteropleidingen en maanden waarin het aantal openstaande vacatures doorgaans stijgen (zoals juni en december). De screening van studenten zal hierbij moeten worden ingepast binnen het admissions- en registratieproces van masteropleidingen, zoals vastgelegd in de WHW. Een tijdsvertraging van vier weken is daarbij problematisch en van acht weken onwerkbaar, gezien de start van het collegejaar per 1 september. We hebben van Dienst Justis nog niet de garantie gekregen dat zij ertoe in staat zal zijn deze grote aantallen in de piekmomenten binnen vier weken te verwerken.

Daarbij leidt een doorlooptijd van vier weken in veel gevallen al tot knelpunten, onder andere in combinatie met visumaanvragen en huisvesting. Voor studenten, met name masterstudenten uit derde landen, is een vertraging van vier tot acht weken niet in te passen binnen bestaande deadlines, en kan toelating, beurs of huisvesting in gevaar komen. *Scholarships* kunnen pas worden toegekend na toelating en late besluitvorming vergroot de kans dat studenten kiezen voor een andere instelling. En ook onderzoeksprojecten lopen een risico. Bij toewijzing van beurzen of subsidies geldt vaak een harde startdatum; uitstel van aanstelling leidt dan direct tot het niet nakomen van afspraken met financiers. Bij afwijzing of terugtrekking moet het gehele selectieproces opnieuw worden doorlopen.

Vanwege deze risico's benadrukken we het belang van korte en voorspelbare doorlooptijden. **Vier weken is in veel gevallen al problematisch, acht weken zien we als onwerkbaar.** Structurele overschrijdingen van de doorlooptijden zullen leiden tot systeemdruk, verlies van talent en reputatieschade.

4. Juridische risico's

We constateren dat het wetsvoorstel aanzienlijke juridische risico's met zich meebrengt op het gebied van aansprakelijkheid, privacy, rechtsbescherming en verantwoordelijkheidsverdeling. Een onjuiste verwerking van gevoelige persoonsgegevens of onvoldoende motivering van een afwijzing maakt ons als instelling kwetsbaar voor juridische claims.

Ook maken wij ons zorgen over de motivering en transparantie van negatieve screeningsbesluiten. **Deze besluiten kunnen verstreckende gevolgen hebben voor de studie- of loopbaanperspectieven van de betrokkene, terwijl motivering beperkt kan zijn door vertrouwelijkheid of inlichtingenbronnen.** Dit geldt zowel voor nieuwe studenten en medewerkers, als studenten en medewerkers die al binnen onze universiteit studeren of werken en willen overstappen naar onderwerp/project waarbinnen screening verplicht is.

Ook zien we de plicht om zelf de hoog-risico vakgebieden aan te wijzen en actueel te houden als juridisch risicovol. Onderzoek en onderwijs veranderen snel binnen deze vakgebieden en zijn vaak niet makkelijk af te bakenen. We hebben dan ook nog een sterke behoefte aan duidelijkheid over het beoordelingskader waarmee hoog-risico vakgebieden kunnen worden afgebakend.

Het ontbreken van centrale ondersteuning en heldere uitvoeringsrichtlijnen zetten de juridische uitvoerbaarheid verder onder druk. Het is voor ons onvoldoende duidelijk hoe toezicht en handhaving zullen worden ingericht en in hoeverre we dus risico's lopen op bestuurlijke boetes of dwangsommen bij onjuiste of onvolledige uitvoering, bijvoorbeeld als toegang wordt verleend zonder positief screeningsbesluit of wanneer onderdelen niet tijdig zijn aangemeld.

5. Schijnveiligheid

Zoals bekend en eerder ook beschreven, bestaat kennisveiligheid uit meer dan alleen het voorkomen van het weglekken van sensitieve kennis. **Dit wetsvoorstel ziet echter alleen toe op dit risico en biedt dan ook geen volledige bescherming tegen alle veiligheidsrisico's binnen kennisveiligheid.**

Zoals in de memorie van toelichting staat beschreven kunnen met screening niet alle risico's voorkomen of gemitigeerd worden en kan screening alleen effectief zijn als universiteiten zelf ook goed in staat zijn om kennisveiligheidsrisico's te herkennen en maatregelen treffen. Ook wordt genoemd dat screening een zwaarder en ingrijpender middelen is dan de andere maatregelen die universiteiten treffen. De kosten van deze maatregelen en de tijd en de middelen die in deze maatregelen worden geïnvesteerd staan niet in verhouding tot het risico dat hiermee wordt gemitigeerd binnen kennisveiligheid.

Daarbij draagt het ontbreken van een Europees gelijk speelveld bij aan schijnveiligheid (onderzoekers die in Nederland worden afgewezen kunnen in een ander EU-land alsnog toegang krijgen tot dezelfde kennis via bestaande samenwerkingsverbanden), en ook de samenwerkingen met andere sectoren, zoals het bedrijfsleven, die geen verplichte screening kennen, brengen kennisveiligheidsrisico's met zich mee.

6. Academische kernwaarden

We constateren dat het wetsvoorstel op fundamentele wijze raakt aan de academische kernwaarden die het Nederlandse hoger onderwijs en onderzoek kenmerken, zoals openheid, academische vrijheid en inclusie. **We erkennen het belang van nationale veiligheid maar vragen ons af of dit wetsvoorstel wel in lijn ligt met het motto van de Rijksoverheid: "zo open als mogelijk, zo gesloten als nodig".** Academische kernwaarden zijn geen bijzaak, maar voorwaarden voor hoogwaardige en maatschappelijk relevante wetenschap.